

Sygn. akt XVII Ka 211/18

WYROK

W I M I E N I U

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 marca 2018 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu w Wydziale XVII Karnym Odwoławczym w składzie:

Przewodniczący: SSO Justyna Andrzejczak

Protokolant: stażysta Beata Jopek

przy udziale prokuratora Prokuratury Rejonowej Poznań Wilda Renaty Głowackiej

po rozpoznaniu w dniu 26 marca 2018 roku

sprawy D. M.

oskarżonego o czyn z art.586 k.s.h.

na skutek apelacji wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego

od wyroku Sądu Rejonowego Poznań - Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu z dnia 29 listopada 2017 roku sygn. akt VI K 96/17

1. zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy,

2. zasądza od oskarżyciela posiłkowego (...) sp. z o.o. na rzecz Skarbu Państwa zwrot kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze, w tym wymierza mu opłatę za II instancję w kwocie 100 zł.

Justyna Andrzejczak

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29 listopada 2017 roku w sprawie VI K 96/17 Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu uznał oskarżonego D. M. za winnego przestępstwa z art. 586 k.s.h. (k. 125).

Apelację od wyroku Sądu Rejonowego wniósł pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego (k. 139 – 142).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego okazała się niezasadna, a zawarta w niej argumentacja nie zasługiwała na uwzględnienie nawet w znikomym zakresie.

Przed ustosunkowaniem się do apelacji wniesionej w niniejszej sprawie należy zauważyć, iż Sąd I instancji w sposób prawidłowy i wyczerpujący rozważył wszystkie okoliczności i dowody ujawnione w toku rozprawy dokonując następnie na ich podstawie właściwych ustaleń faktycznych. Postępowanie w niniejszej sprawie zostało przeprowadzone dokładnie i starannie. Ocena materiału dowodowego, dokonana przez Sąd Rejonowy nie wykazuje błędów logicznych i nie wykracza poza ramy swobodnej oceny dowodów. Uzasadnienie wyroku odpowiada wymogom art. 424 § 1 i 2 k.p.k. i w pełni pozwala na kontrolę prawidłowości rozstrzygnięcia. Do czynu przypisanego oskarżonemu Sąd I instancji zastosował właściwą kwalifikację prawną i należycie ją uzasadnił.

Argumentacja zawarta w apelacji pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego sprowadzała się wyłącznie do kwestionowania braku nałożenia na oskarżonego obowiązku naprawienia szkody (art. 46 § 1 k.k.) wyrządzonej przypisanym mu przestępstwem. Przy czym skarżący podniósł zarzuty naruszenia zarówno przepisu art. 46 § 1 k.k., jak i przepisu art. 415 § 1 k.p.k.

W pierwszej kolejności odnieść się należało jednak do zarzutu naruszenia przepisu art. 415 § 1 k.p.k., albowiem jego bezzasadność powoduje także bezprzedmiotowość drugiego ze stawianych zarzutów, tj. naruszenia prawa materialnego – art. 46 § 1 k.k.

Dla porządku wskazać należy, że przepis art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k. stanowi, że: „W razie skazania oskarżonego lub warunkowego umorzenia postępowania w wypadkach wskazanych w ustawie sąd orzeka nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego, obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Nawiązki na rzecz pokrzywdzonego, obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę nie orzeka się, jeżeli roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania albo o roszczeniu tym prawomocnie orzeczono”. W judykaturze wskazuje się, że wymagana jest tożsamość roszczenia zarówno w płaszczyźnie przedmiotowej, jak i podmiotowej (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2012 roku, V KK 9/12). Ze zdania drugiego przepisu art. 415 § 1 k.p.k. wynika więc kategoriyczny zakaz rozstrzygania w różnych postępowaniach o tej samej szkodzie, a co za tym idzie kumulowania tytułów egzekucyjnych wynikających z różnych orzeczeń. Jeżeli zatem roszczenie wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania albo (jak w niniejszej sprawie) o roszczeniu tym prawomocnie orzeczono, to nie jest możliwe (niejako ponownie) orzekanie o obowiązku naprawienia szkody, i to niezależnie od tego, czy zasądzone w postępowaniu cywilnym roszczenie zostało wyegzekwowane (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 października 2010 roku, III KK 305/10, OSNwSK 2010/1/2030). Wykładnia funkcjonalna przepisu art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k. wskazuje, że ratio legis tego przepisu sprowadza się do zapobieżenia funkcjonowaniu w obrocie prawnym tytułów egzekucyjnych wynikających z dochodzenia tego samego roszczenia w postępowaniu karnym i innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę. W tym kontekście nie jest zatem celowe nakładanie obowiązku naprawienia szkody na podstawie art. 46 § 1 k.k. wobec możliwości wyegzekwowania zasądzonego roszczenia z majątku oskarżonego w oparciu o podstawę z art. 299 § 1 k.s.h. Należy też zwrócić uwagę, iż zakaz wynikający z dyspozycji art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k. odnosi się do każdego określonego w ustawie wypadku orzekania karnoprawnego obowiązku naprawienia szkody (vide: wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 23 listopada 2016 roku, III KK 405/16; z dnia 26 stycznia 2016 roku, V KK 323/15; z dnia 26 lutego 2014 roku, III KK 429/13; z dnia 7 maja 2013 roku, II KK 268/12).

Słusznie więc wskazał Sąd Rejonowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, iż roszczenie płynące z przestępstwa będącego przedmiotem niniejszej sprawy, było wcześniej przedmiotem orzekania w procesie cywilnym, albowiem nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym przez Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w Poznaniu z dnia 3 sierpnia 2015 roku, w sprawie IX GNc 3676/15, zasądzono od pozwanego (...) Sp. z o.o. w P. na rzecz powoda (...) Sp. z o.o. w P., kwotę 10.788,91 złotych wraz z umownymi odsetkami oraz zwrot kosztów procesu. Nakaz ten stał się prawomocny i wykonalny (k. 15). Dla niniejszej sprawy decydujące znaczenie miał więc fakt, że wystąpiła tożsamość przedmiotowa roszczenia przyznanego w postępowaniu cywilnym nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym przez Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w Poznaniu, w sprawie IX GNc 3676/15, oraz tego, którego zasądzenia na podstawie przepisu art. 46 § 1 k.k. domagał się oskarżyciel posiłkowy przed Sądem I instancji. Twierdzenie to uzasadnia też fakt, że podstawę faktyczną zasądzenia tego roszczenia w obu orzeczeniach stanowiła jedna i ta sama kwota nieuiszczonej należności, zaś źródłem roszczeń było to samo zdarzenie faktyczne. Ponadto w niniejszej sprawie można mówić również, wbrew stanowisku skarżącego, o łączności podmiotowej, gdyż oskarżony popełnił przypisany mu czyn na szkodę oskarżyciela posiłkowego będąc Prezesem Zarządu (...) Sp. z o.o. w P.. Również nakaz zapłaty wydany w postępowaniu upominawczym przez Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w Poznaniu zasądzał wskazaną kwotę od (...) Sp. z o.o. w P. na rzecz oskarżyciela posiłkowego.

Z tych względów całkowicie słusznie przyjął Sąd I instancji, że tożsamość podmiotów zobowiązanych do zapłaty roszczenia należy też rozpatrywać w perspektywie brzmienia przepisu art. 299 § 1 k.s.h., który stanowi – „Jeżeli

egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, członkowie zarządu odpowiadają solidarnie za jej zobowiązania”. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wskazanego powyżej wyroku z dnia 26 lutego 2014 roku, w sprawie III KK 429/13, podniósł między innymi – „Nie ulega wątpliwości, że przepis art. 299 k.s.h. znajduje zastosowanie w odniesieniu do podmiotów kierujących spółkami z ograniczoną odpowiedzialnością, ich solidarna odpowiedzialność za zobowiązania spółki ma charakter odszkodowawczy, a jej granice wyznacza zakres zobowiązania spółki”. Wypada podkreślić, że odpowiedzialność wspólników spółek osobowych za zobowiązania spółki jest zresztą jedną z cech odróżniających handlowe spółki osobowe od spółek kapitałowych. Na podstawie przepisu art. 299 k.s.h. przyjmuje się, że wspólnik z mocy ustawy odpowiada solidarnie ze spółką za dług tej spółki. Odpowiedzialność wspólnika ma charakter subsydiarny, odpowiada on za dług spółki w przypadku niemożności uzyskania przez wierzyciela zaspokojenia z majątku samej spółki (bezskuteczności egzekucji). Solidarna odpowiedzialność spółki i wspólników funkcjonuje równolegle, już od chwili powstania długu spółki, jednak może być przymusowo egzekwowana dopiero z chwilą stwierdzenia bezskuteczności egzekucji przeciwko spółce. Uzyskanie nakazu zapłaty, a następnie tytułu egzekucyjnego stanowi warunek konieczny skierowania egzekucji do majątku osobistego wspólnika z racji pełnienia przez niego funkcji w zarządzie tej spółki na podstawie art. 299 § 1 k.s.h.. Taka możliwość wystąpi, gdy egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, zaś po stronie oskarżonego, jako członka zarządu spółki nie wystąpią przesłanki określone w art. 299 § 2 k.s.h. uwalniające go od odpowiedzialności za zobowiązania spółki. Nie ulega wątpliwości, że przepis art. 299 k.s.h. znajduje zastosowanie w odniesieniu do podmiotów kierujących spółkami z ograniczoną odpowiedzialnością, ich solidarna odpowiedzialność za zobowiązania spółki ma charakter odszkodowawczy, a jej granice wyznacza zakres zobowiązania spółki (vide: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2008 roku, III CZP 72/08; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2012 roku, II CSK 390/11).

Na gruncie niniejszej sprawy należy stwierdzić, że łączność podmiotów zobowiązanych do zapłaty zasądzonego roszczenia wynikała z samej struktury organizacyjnej spółki (...) Sp. z o.o. w P., skoro oskarżony jest Prezesem jej Zarządu. W konsekwencji całkowicie prawidłowo przyjął Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że w niniejszej sprawie zachodzi zarówno podmiotowa, jak i przedmiotowa łączność roszczenia o naprawienie szkody dochodzonego w trybie art. 46 § 1 k.k. przez oskarżyciela posiłkowego, z roszczeniem, o którym już prawomocnie orzeczono w postępowaniu cywilnym (IX GNc 3676/15). Roszczenie cywilne przysługujące pokrzywdzonemu od (...) Sp. z o.o. w P., jest tożsame z roszczeniem pokrzywdzonego o naprawienie szkody wyrządzonej przestępstwem przez oskarżonego. Zachodzi w tym przypadku tożsamość osoby zobowiązanej do zapłaty określonej kwoty, a także brak różnicy pomiędzy wierzytelnością przysługującą pokrzywdzonemu od spółki jako osoby prawnej i od oskarżonego jako prezesa zarządu tej spółki – osoby fizycznej reprezentującej ten podmiot.

Z tych względów podniesiony przez skarżącego pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego zarzut naruszenia przepisu art. 415 § 1 k.p.k. okazał się niezasadny, albowiem słusznie przyjął Sąd I instancji, że zasądzeniu obowiązku naprawienia szkody przez oskarżonego na rzecz pokrzywdzonego (art. 46 § 1 k.k.) sprzeciwia się właśnie klauzula antykumulacyjna przewidziana przepisem art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k. O roszczeniu tym rozstrzygnięto już bowiem prawomocnie w postępowaniu toczącym się przed Sądem Rejonowym Poznań – Stare Miasto w Poznaniu w sprawie IX GNc 3676/15. Obecnie pokrzywdzony może więc – z uwagi na bezskuteczność egzekucji prowadzonej wobec spółki – wystąpić z roszczeniem z art. 299 k.s.h. przeciwko oskarżonemu – jak jej członkowi zarządu.

Jedynie dla porządku dodać należy, że z uwagi na niezasadność zarzutu naruszenia przepisu art. 415 § 1 k.p.k., bezprzedmiotowy okazał się również zarzut obrazy prawa materialnego – art. 46 § 1 k.k. Skoro bowiem Sąd I instancji prawidłowo wskazał, że w sprawie niniejszej zastosowanie znalazła klauzula antykumulacyjna określona przepisem art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k., to niemożliwym było uwzględnienie wniosku oskarżyciela posiłkowego o zasądzenie obowiązku naprawienia szkody na podstawie art. 46 § 1 k.k., a w konsekwencji nie doszło do naruszenia tego przepisu prawa materialnego. Z tych względów wniesiona apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

W tym miejscu zaznaczyć należy, że Sąd Okręgowy dokonał również z urzędu kontroli instancyjnej zaskarżonego wyroku w świetle bezwzględnych przesłanek odwoławczych przewidzianych przepisami art. 439 § 1 k.p.k. oraz art.

440 k.p.k., jednak żadne z nich w przedmiotowej sprawie nie wystąpiły. Z tego względu nie było potrzeby ingerencji w zaskarżone orzeczenia z urzędu.

W tym stanie rzeczy, mając na uwadze wszystkie poczynione powyżej rozważania, Sąd Okręgowy na podstawie przepisu art. 437 § 1 k.p.k. utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie przepisów art. 636 § 1 k.p.k. oraz art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 roku o opłatach w sprawach karnych (tj. Dz.U. z 1983 roku, Nr 49, poz. 223, ze zm.) – obciążając nimi w całości oskarżyciela posiłkowego, a to z uwagi na nieuwzględnienie wniesionej apelacji. Na koszty te składają się wyłożone przez Skarb Państwa wydatki (20,00 złotych) oraz opłata za drugą instancję (100,00 złotych).

Justyna Andrzejczak